

Praha dne 21. května 2024
Č. j.: MZP/2024/620/2335
ENV/2024/277642
Sp. zn.: ZN/MZP/2023/620/667
Vyřizuje: Mgr. Markéta Omelková, Ph.D.
E-mail: Marketa.Omelkova@mzp.cz

Dle rozdělovníku

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo životního prostředí (dále jen „ministerstvo“), jako ústřední orgán státní správy ochrany přírody v České republice, podle ustanovení § 79 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), příslušný dle ustanovení § 79 odst. 3 písm. f) zákona k projednávání záměru na vyhlášení chráněné krajinné oblasti, posoudilo námitky [REDAKCE], k předloženému záměru na vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Soutok doručenému formou veřejné vyhlášky, ze dne 24. srpna 2023 č. j. ENV/2023/506656 - MZP/2023/620/1686, a po zvážení všech zjištěných skutečností

rozhodlo o podaných námitkách

t a k t o:

Námitkám [REDAKCE]
[REDAKCE] k předloženému záměru na vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Soutok, konkrétně proti zařazení pozemků p. č. [REDAKCE]
[REDAKCE] v k. ú. Poštorná do Chráněné krajinné oblasti Soutok, se podle § 40 odst. 4 zákona

n e v y h o v u j e.

U S N E S E N Í

o zastavení řízení

Ministerstvo podle § 40 odst. 4 zákona, ve věci námitek, které podala [REDAKCE], [REDAKCE], doručených na ministerstvo dne 23. listopadu 2023 a evidovaných pod č. j. MZP/2023/620/3[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE] a MZP/2023/620/[REDAKCE] k oznámení návrhu záměru na vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Soutok, oznámenému veřejnou vyhláškou ze dne 24. srpna 2023, č. j. ENV/2023/506656 - MZP/2023/620/1686,

rozhodlo o podaných námitkách

t a k t o:

řízení o námitkách č. j. MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE], MZP/2023/620/[REDAKCE] a MZP/2023/620/[REDAKCE], proti zařazení pozemků p. č. [REDAKCE] v k. ú. Poštorná do Chráněné krajinné oblasti Soutok se podle § 66 odst. 1 písm. g) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

z a s t a v u j e.

O d ů v o d n ě n í

I.

Ministerstvo dle § 40 odst. 3 zákona oznámilo veřejnou vyhláškou, ze dne 24. srpna 2023 č. j. ENV/2023/506656 - MZP/2023/620/1686, předložení Záměru na vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Soutok (dále jen „CHKO Soutok“) k projednání spolu s informací o tom, kde je možno se seznámit s jeho úplným zněním, kdo je oprávněn podat k němu námitky a kdy uplyne lhůta pro jejich podání, na portálu veřejné správy. Tento záměr na vyhlášení MŽP rovněž zaslalo obcím a kraji, jejichž území se záměr na vyhlášení CHKO dotýká, k projednání. Dotčené obce záměr na vyhlášení CHKO Soutok zveřejnily dle § 40 odst. 3 zákona na svých úředních deskách. Vlastníci nemovitostí dotčených navrhovanou ochranou, zapsaní v katastru nemovitostí, mohli

uplatnit dle § 40 odst. 4 zákona u ministerstva své námitky ve lhůtě 90 dnů ode dne doručení oznámení veřejnou vyhláškou na portálu veřejné správy.

K předloženému záměru na vyhlášení CHKO Soutok podala [redacted], v souladu s ustanovením § 40 odst. 4 zákona v zákonné lhůtě dne 23. listopadu 2023 námitky evidované pod č.j.: MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted] a MZP/2023/620/[redacted]. Ministerstvo v souladu s ustanovením § 47 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění (dále jen „správní řád“), dopisem č. j. MZP/2023/620/[redacted], ENV/2023/560306, ze dne 12. prosince 2023, uvědomilo všechny známé účastníky řízení, že dnem podání výše uvedených námitek bylo v souladu s ustanovením § 44 odst. 1 správního řádu zahájeno správní řízení ve věci vypořádání námitek k předloženému záměru na vyhlášení CHKO Soutok. K předmětným námitkám se město Břeclav, jako účastník správního řízení, nevyjádřilo. Ministerstvo následně, dne 11. ledna 2024, pod č. j. MZP/2024/620/395, požádalo Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK ČR“) o vypracování odborného stanoviska k uvedeným námitkám, zejména s ohledem na odůvodnění nezbytnosti zařazení předmětných pozemků do CHKO Soutok. Vyjádření AOPK ČR obdrželo ministerstvo dne 29. ledna 2024 pod č. j. MZP/2024/620/841. Ministerstvo dopisem č. j. MZP/2024/620/[redacted] ze dne 30. ledna 2024, oznámilo účastníkům řízení dle ustanovení § 36 odst. 3 správního řádu možnost vyjádření se k podkladům před vydáním rozhodnutí. K tomuto oznámení zaslala [redacted] vyjádření ze dne 20. února 2024 č. j. MZP/2024/620/1645. Ostatní účastníci řízení této možnosti nevyužili.

Ministerstvo zvážilo předložené námitky a posoudilo jejich možné důsledky a dopady na předložený záměr na vyhlášení CHKO, a to z hlediska zachovalosti a zranitelnosti přírodních hodnot, potřeby ochrany předmětného území a s ohledem na navržené cíle a předměty ochrany CHKO a ve vazbě na zákonem dané základní ochranné podmínky a nově navrhované bližší ochranné podmínky CHKO. Ministerstvo posoudilo také možné způsoby zajištění ochrany přírody v obou evropsky významných lokalitách nacházejících se na území navrhované CHKO (EVL Niva Dyje a EVL Soutok – Podluží) a dále zvážilo soulad s podmínkou danou § 40 odst. 4 zákona, která stanoví, že vlastník je oprávněn uplatnit námitky jen proti takovému navrženému způsobu nebo rozsahu ochrany, jímž by byl dotčen ve výkonu svých práv a povinností a míru nově vzniklého omezení užívání pozemku v souladu s druhem, v jakém je veden v katastru nemovitostí.

[redacted] vnesla ve svých námitkách nesouhlas s vyhlášením CHKO Soutok, upřednostňuje ochranu území Soutoku skrze smluvní ochranu a konstatuje, že zařazením předmětných pozemků, jichž je spoluvlastníkem, je dotčena na svých právech a povinnostech.

II.

[redacted] zároveň namítá, že:

„Vyhlášení CHKO Soutok, nestanoví zák.č.114/1992 Sb., jako povinnost:

CHKO Soutok je navržena tak, aby pokryla evropsky významné lokality Nivu Dyje, Soutok – Podluží a Ptačí oblasti Soutok – Tvrdonicko. Uvedená území jsou však dostatečně chráněna podle ustanovení § 45c odst. 2, zák.č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (dále jenom „zákon“), a péče o ně včetně udržení příznivého stavu, řeší odst.3 citovaného § 45c zákona. K zajištění ochrany evropsky významných lokalit pouze „lze“ vyhlásit území za zvláště chráněné, tedy i CHKO, a to ve smyslu ustanovení § 45c odst.4, zákona. Není to tedy povinností. Z uvedeného vyplývá, že návrh vyhlášení CHKO pouze supluje již dostatečnou ochranu. Důvod vyhlášení CHKO, vyplývající z programového prohlášení vlády ČR, není v zákonu jako institut práva uveden.

Orná půda není předmětem ochrany navržené CHKO Soutok:

V záměru na vyhlášení CHKO v části 3. na str. 2, pod písmeny a) – g), je uvedeno celkem 7 předmětů ochrany. Z uvedeného přehledu vyplývá, že zemědělsky intenzivně obhospodařované půdy nejsou předmětem ochrany CHKO. Postrádá je také výčet dlouhodobých cílů ochrany přírody a krajiny v CHKO Soutok, v části 5. na str. 3 záměru. Zemědělsky obhospodařované půdy nejsou dále uvedeny ani ve II. zóně CHKO, v části 8. s názvem „Členění chráněné krajinné oblasti – charakteristika jednotlivých zón ochrany přírody CHKO Soutok ve vztahu k bližším ochranným podmínkám“ na str. 6 záměru, druhého odstavce „Do II. zóny se zařazují...“ Uváděny jsou pouze ve III. zóně na str. 6 záměru. Z uvedeného je zřejmé, že na intenzivně obhospodařovaných půdách neexistuje předmět ochrany, a proto nemohou být zařazeny do záměru navrhované CHKO. Má-li se totiž určitý předmět ochrany chránit a za tím účelem mají být vlastníky pozemků stanoveny povinnosti ústavního rozměru (zásah do vlastnických práv, omezení práva na podnikání), pak je nezbytné prokázat smysl takové ochrany. Ten nemůže být naplněn, pokud by se na daném pozemku léta nenacházel deklarovaný předmět ochrany (rozsudek KS v Hradci Králové ze dne 24. 9. 2013, č.j. 30 A 12/2012-34).

Záměr vyhlášení CHKO Soutok nezohledňuje smluvní ochranu:

V rámci testu potřebnosti záměru vyhlášení CHKO Soutok je na str. 17 pod písm. b) zpochybněna smluvní ochrana, přestože podle § 39 odst. (1) zákona je ochrana evropsky významných lokalit přednostně zajišťována v součinnosti s vlastníky pozemků. Z výše uvedeného je patrný důraz na spolupráci mezi orgány ochrany přírody a dotčenými vlastníky pozemků. Popisované zdůvodnění nemožnosti smluvní ochrany je v rozporu se zákonem a dále se skutečností, kdy bylo k 30. 9. 2017 v ČR smluvně chráněno celkem 36 území, přičemž všechny jsou zároveň evropsky významnou lokalitou. Smluvně jsou u nás chráněna i území o velikosti národních parků a chráněných krajinných oblastí (Hradiště má rozlohu 33 159 ha, Libavá 11 376 ha a Boletice 8 452 ha), přičemž existuje dokonce návod pro uzavírání smluvní ochrany, uvedený v metodickém pokynu Ministerstva životního prostředí, který byl zveřejněn ve Věstníku MŽP č. 2008/04."

_____ ve svém vyjádření k podkladovým materiálům před vydáním rozhodnutí uvádí:

„U pozemků, které vlastním v k.ú. Poštorná v lokalitě _____

_____ a užívám jako ornou půdu se uvádí, že se v převážné míře jedná o mozaiku

nepřírodních biotopů, intenzivně obhospodařovaná pole a trvalé zemědělské kultury. Uvedené pozemky jsou součástí EVL Soutok – Podluží (CZ 0624119).

K zaslaným podkladům sděluji, že výše uvedené pozemky v kultuře orná půda, které vlastním, nemohou být předmětem ochrany, jak konečně vyplývá z jejich výše uvedeného popisu. Nezbytnou podmínkou pro vyhlášení zvláště chráněného území je z povahy věci skutečnost, že přírodovědná kvalita (vlastnosti) území, a jeho jednotlivých ploch, musí splňovat požadavky zvláštní ochrany, protože jinak by neexistoval důvod k omezení vlastnického práva.

Ve stanovisku Agentury ochrany přírody a krajiny se k mé námitce uvádí, že z analýzy stavu ekosystémů, která je uvedena v záměru na vyhlášení CHKO Soutok vyplývá, že od doby vyhlášení EVL Niva Dyje a EVL Soutok – Podluží došlo ke zhoršení stavu některých přírodních biotopů, přičemž jsou uvedeny pouze lesní porosty, nivní louky včetně chráněných rostlin a živočichů, a nikoliv intenzivně obhospodařované orné půdy, na kterých se nic z uváděných předmětů ochrany nevyskytuje.

Dále sděluji, že záměr vyhlášení CHKO Soutok se mnou nebyl projednán, a to v rozporu s ustanovení § 39 odst. (1) zákona č. 114/1992 Sb., které zcela jasně stanoví, že ochrana evropsky významných lokalit je zajišťována přednostně v součinnosti s vlastníky pozemků. Z uvedeného je zřejmé, že v tomto případě došlo k zásadnímu porušení citovaného zákona.

Dále se ve stanovisku Agentury ochrany přírody a krajiny uvádí, že význam ochrany orné půdy je mimo jiné obsažen v předmětech ochrany pod bodem b): „přírodní funkce krajiny, zejména její ekologická rezistence a resilience, migrační propustnost, přirozený vodní režim s rozlivy, retence vody krajiny, dynamika říčních procesů vodních koryt a údolních niv“ a dále, že orná půda může spolu s ostatními druhy pozemků významně přispívat k udržování přirozeného vodního režimu v celé oblasti atd. Uvedené tvrzení ignoruje komplexní vodohospodářské úpravy řek Moravy a Dyje, které byly ukončeny před 50 lety, kdy popisované procesy přestaly fungovat. Mé pozemky v k. ú. Poštorná se nachází v tzv. suchém poldru a přirozené rozlivy zde byly pouze při povodních v letech 1997 a 2006. Před vodohospodářskými úpravami bylo území zaplavováno v průměru 52krát v roce. Z uvedeného vyplývá, že k výše zmíněným procesům zde dochází zcela výjimečně a proto lze citovaný předmět ochrany jednoznačně zpochybnit.

Ve stanovisku Agentury ochrany přírody a krajiny se dále uvádí, že z hlediska ochrany přírody a krajiny je u pozemků na území CHKO nezanedbatelná rovněž možnost pozitivně motivovat vlastníky a uživatele zemědělské půdy k využití šetrnějších způsobů hospodaření prostřednictvím vhodně zvolených finančních nástrojů.

Uvedená možnost však není vázána pouze na území CHKO, ale lze ji také využívat u pozemků mimo zvláště chráněná území a to podle ustanovení § 58, § 68 a § 69 zákona č. 114/1992 Sb.

K mé námitce nezohlednění smluvní ochrany, přičemž jsem ji sama doporučila, Agentura ochrany přírody a krajiny uvádí, že smluvní ochrana není uskutečnitelná z důvodu roztříštěnosti vlastnických vztahů, a také na základě testu proporcionality.

Test proporcionality, využívaný při kolizi dvou či více chráněných subjektivních práv, není institutem zákona č. 114/1992 Sb., a proto ani nemůže suplovat ustanovení § 1 citovaného zákona, ze kterého zcela jasně vyplývá, že při ochraně přírody včetně evropsky významných

lokalit je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry. Podstatné jsou proto také smluvní nástroje realizované v součinnosti s vlastníky pozemků. Příkladem budiž ochrana evropsky významných lokalit (§ 39 odst. 1 a § 45 odst. 2, zákona Č. 114/1992 Sb.) nebo smlouva o hospodaření v ptačích oblastech, kterou je možné uzavřít s vlastníkem nebo nájemcem (§ 45e odst. 4). Uváděnou roztržičnost

vlastnických vztahů zákon Č. 114/1992 Sb., nezohledňuje stejně, jako zmíněnou proporcionalitu. Proto neobstojí ani tvrzení Agentury ochrany přírody a krajiny, že veřejnoprávní smlouvu lze uzavřít jen tehdy, je-li to účelné (§ 159 odst. 3 správního řádu). Roztržičnost vlastnických vztahů nevylučuje uzavření nájemní smlouvy ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., nesnižuje důvěryhodnost veřejné správy a orgán ochrany přírody může při jejím uzavírání bez problémů plnit cíl úkolu veřejné správy i za cenu zvýšené náročnosti.

Závěr:

Z uvedeného, kromě jiných nedostatků, vyplývá, že záměr vyhlášení CHKO Soutok zcela ignoruje skutečnosti, které zásadním způsobem ovlivnily území, jež má být vyhlášené za zvláště chráněné, a to před více jak 50 lety. Obnova přírodních procesů na úrovni před vodohospodářskými úpravami je z celé řady důvodů pouze zbožným přáním, protože postrádá reálný podklad. Všechny tyto doložitelné skutečnosti mě proto i nadále brání souhlasit s vyhlášením CHKO Soutok."

Odůvodnění usnesení o zastavení řízení vychází ze skutečnosti, že ministerstvo na základě stanoviska AOPK ČR a po ověření v katastru nemovitostí zjistilo, že pozemky p. č. [redacted] v k. ú. Poštorná neleží v oznámeném území CHKO Soutok a vlastník na tomto pozemku nebude dotčen navrženým způsobem a rozsahem ochrany na výkonu svých práv a povinností. U všech těchto pozemků nedošlo tedy k naplnění zákonné povinnosti pro podání námítky a podané námítky proti jejich zařazení do CHKO jsou tudíž bezpředmětné. Ministerstvo proto zastavuje usnesením řízení o podaných námítkách č. j. MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted], MZP/2023/620/[redacted] a MZP/2023/620/[redacted] k předmětným pozemkům.

Pozemek p. č. [redacted] v k. ú. Poštorná, který je v katastru nemovitostí veden jako vodní plocha (zamokřená plocha), jehož je namítající dle katastru nemovitostí spoluvlastníkem s podílem [redacted] a dále pozemky p. č. [redacted] v k. ú. Poštorná, které jsou v katastru nemovitostí vedeny jako orná půda, jejichž je namítající dle katastru nemovitostí spoluvlastníkem s podílem [redacted], jsou součástí území navrženého v záměru na vyhlášení do CHKO Soutok. Tyto pozemky navrhla AOPK ČR zařadit do III. zóny odstupňované ochrany CHKO. Tyto pozemky jsou zároveň součástí Evropsky významné lokality Soutok – Podluží a Ptačí oblasti Soutok – Tvrdonicko.

Pozemky v k. ú. Poštorná vedené v katastru nemovitostí jako orná půda jsou součástí lokality s místním názvem [redacted], která se nachází na pravém břehu Dyje jihozápadně od Břeclavi. Na těchto parcelách se vyskytují v mozaice nepřírodní biotopy X2 Intenzivně obhospodařovaná pole (80 %) a X4 Trvalé zemědělské kultury (20 %).

Pozemek v k. ú. Poštorná vedený v katastru nemovitostí jako vodní plocha (zamokřená plocha) je součástí lokality s místním názvem [REDAKCE], zčásti je obhospodařovaným polem. Na parcele se vyskytují v mozaice nepřírodní biotopy X2 Intenzivně obhospodařovaná pole (80 %) a X4 Trvalé zemědělské kultury (20 %).

Správní orgán vyhodnotil možné omezení vlastníka navrhovanými bližšími ochrannými podmínkami stanovenými pro III. zónu ochrany CHKO a skutečnost, že je vlastník oprávněn uplatnit námitky jen proti takovému navrženému způsobu nebo rozsahu ochrany, jímž by byl dotčen ve výkonu svých práv a povinností a míru nově vzniklého omezení užívání pozemku v souladu s druhem, v jakém je veden v katastru nemovitostí.

Navrhované bližší ochranné podmínky pro území III. zóny ochrany CHKO vztahující se k zemědělskému hospodaření se týkají především rozorávání travních porostů. Bližší ochranné podmínky regulují také např. úpravy koryta vodních toků, či provádění činností, které mohou snížit hladinu povrchové nebo podzemní vody, nebo záměrně změnit hladinu povrchových vod mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, nejedná-li se o činnosti vyžadující povolení, opatření nebo jiné úkony podle jiných právních předpisů a o manipulace s vodní hladinou podle schváleného manipulačního řádu. Co se týká základních ochranných podmínek CHKO vyplývajících ze zákona, zde podmínky zemědělského hospodaření ve III. zóně odstupňované ochrany CHKO zákon nestanoví, proto z hlediska těchto limitů nebude vlastník při svém hospodaření oproti současnému stavu dotčen.

Zároveň již dnes bez ohledu na zřízení CHKO jsou dřeviny rostoucí mimo les, které se nacházejí na dotčených pozemcích, chráněny před poškozováním a ničením dle ustanovení § 7 zákona. K jejich kácení je nezbytné povolení příslušného orgánu ochrany přírody v souladu s ustanovením § 8 zákona a příslušného prováděcího předpisu, tedy vyhlášky MŽP č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení, a její novelizací vyhláškou MŽP č. 86/2019 Sb.

[REDAKCE] ve své námitce nespecifikuje, jakým konkrétním způsobem bude omezena s ohledem na základní a bližší ochranné podmínky stanovené pro III. zónu ochrany CHKO, uvádí pouze domněnku, že pozemky vedené v katastru nemovitostí jako druh pozemku orná půda, která je intenzivně zemědělsky obhospodařovaná, není předmětem ochrany CHKO, a tudíž by neměla být součástí navrhované CHKO. Vzhledem k podstatě činností, které mají negativní vliv na stav předmětů ochrany CHKO a jsou regulovány těmito navrhovanými ochrannými podmínkami, se tato regulace nedotýká formy a způsobů stávajícího zemědělského hospodaření, a tedy i možného omezení plynoucí z nich.

Ministerstvo také upozorňuje na skutečnost, že v případě, že dojde ke ztížení zemědělského hospodaření v důsledku omezení vyplývajícího z části třetí až páté zákona včetně prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě, má vlastník dle § 58 zákona nárok na její finanční náhradu, tedy kompenzaci újmy. Podmínky pro její poskytnutí jsou dány zákonem a výpočet výše této náhrady je upraven vyhláškami MŽP. Při soudních přezkumech nebyl tento způsob kompenzace újmy v důsledku respektování požadavků ochrany přírody zpochybněn, naopak, je vnímán jako naplnění požadavku kompenzace omezení ve veřejném zájmu, kterým je i ochrana přírody a krajiny, tím subjektem, v jehož prospěch je k danému omezení přistoupeno, v tomto případě státem.

Správní orgán vzal rovněž v úvahu existenci dalších možných ekonomických nástrojů, přispívajících k dosažení cílů ochrany přírody a podporujících přírodě blízké způsoby hospodaření. Uvedených pozemků se týká např. možnost finanční podpory z národních programů resortu životního prostředí.

Zároveň již v současnosti je hospodaření v dotčeném území ovlivněno skutečností, že se jedná o Ptačí oblast Soutok – Tvrdonicko, kdy již dnes nařízením vlády, kterým byla tato ptačí oblast vyhlášena, jsou regulovány některé činnosti, jako je změna druhu pozemků a způsoby jejich využití nebo je např. regulováno provádění činností vyvolávajících změnu výše ustálené hladiny povrchové a podzemní vody, která by mohla způsobit změnu biotopu druhu, pro který je ptačí oblast zřízena.

Ministerstvo také upozorňuje na skutečnost, že vyhlášení CHKO neovlivňuje vlastnická práva z hlediska nakládání s výše uvedenými pozemky – např. z hlediska prodeje, neovlivňuje ani uzavřené nájemní či jiné smluvní vztahy s vazbou k předmětnému pozemku.

Ad námitka č. 1:

Správní orgán upozorňuje na skutečnost, že navrhovaná CHKO Soutok je územím s koncentrovanými krajinnými a přírodními hodnotami, které splňuje všechny definiční znaky zvláště chráněného území v kategorii CHKO dle § 25 odst. 1 zákona. Přírodní stanoviště nebo stanoviště druhů, které jsou předmětem ochrany EVL Soutok – Podluží a EVL Niva Dyje jsou také jedním z předmětů ochrany CHKO, nikoliv však jediným. Vyhlásování CHKO Soutok tak není motivováno pouze snahou zajistit dostatečnou ochranu území EVL Niva Dyje a EVL Soutok – Podluží a Ptačí oblasti Soutok – Tvrdonicko, ale z řady dalších důvodů a cílů podrobně popsanych v Záměru na vyhlášení CHKO Soutok, který byl zveřejněn v zákonné lhůtě k námitkám a připomínkám, a který je součástí spisu tohoto rozhodnutí.

V nivách velkých řek s rozsáhlým komplexem lužních lesů nížinného typu, s mozaikou lužních, mokřadních a vodních ekosystémů, s památkově významnými objekty a krajinnými úpravami, které jsou zařazené do navrhovaného CHKO, se vyskytuje řada přírodních společenstev, např. smíšené lužní lesy s dubem letním, jilmem vazem a jilmem habrolistým, jasanem ztepilým nebo jasanem úzkolistým podél velkých řek či nivní louky říčních údolí svazu *Cnidion dubii* v rozsahu a kvalitě, která nemá jinde v ČR obdoby. V území navrhované CHKO Soutok se také vyskytuje řada vzácných rostlinných a živočišných druhů, které zde mají jediné známé místo výskytu v rámci ČR, např. kožojed moravský, můra svlačcová, zubovec dunajský a některé druhy ryb dunajského povodí (ježdík žlutý a dunajský, drsek menší a větší, candát východní). V rámci ČR zde mají nejsilnější populaci co do početnosti či hustoty také některé rostliny, a to např. kalichovka lužní, bledule letní, kopřiva lužní, šišák hrálovitý, hrachor bahenní, sítina tmavá, kyprej prutnatý, violka vyvýšená, šťovík úzkolistý, polej obecná, konitrud lékařský, pryšec bahenní a lesklý a nacházejí se zde na tyto druhy rostlin vázané druhy bezobratlých, kterými jsou např. nesytky bahenní a panonská a tesařík *Oberea histrionis*. Dále oblast poskytuje vhodné útočiště koloniím mravenců lužních a na něj vázaným druhům bezobratlých jako jsou mikárie pospolitá a kutilký *Tracheliodes curvitaris* a *T. varus*. Z dalších bezobratlých se v území nachází taktéž lesák rumělkový, tesařík obrovský a drsnorohý, krasec dubový, rýhovec pralesní a rýhovec *Ommoglymus germari*, kozlíček jilmový, jilmoví krasci rodu *Anthaxia* a *Lamprodila*

mirifica, *rýhonosec Lixus neglectus*. Z ptáků se zde vyskytuje např. orel královský, luňák hnědý a červený, orel mořský, řada druhů ptáků hnízdících v dutinách (např. strakapoud prostřední, žluna šedá či lejsek bělokrký). Dalšími přítomnými druhy jsou bobr evropský, čolek dunajský a druhy zde obývající v rámci ČR zcela unikátní biotopy, např. tesařík alpský, stepník moravský nebo chrástal polní.

Ochranný režim podle ustanovení § 45c odst. 2 zákona nelze pro většinu území dotčených EVL považovat za dostatečný. Uvedené ustanovení zákona vymezuje pro území soustavy Natura 2000 tzv. základní ochranu, jejíž rozsah je v uvedeném odstavci definován takto: „Evropsky významné lokality vyhlášené podle odstavce 1 jsou chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nedošlo k závažnému nebo nevratnému poškození nebo ke zničení evropských stanovišť anebo stanovišť evropsky významných druhů vyžadujících územní ochranu tvořících jejich předmět ochrany a aby nebyla narušena jejich celistvost. K zásahům, které by mohly vést k takovým nežádoucím důsledkům, si musí ten, kdo tyto zásahy zamýšlí, předem opatřit souhlas orgánu ochrany přírody.“ Základní ochrana dle citovaného ustanovení znamená de facto minimální ochranný režim pro EVL v případě, že dané území není vyhlášeno jako zvláště chráněné území (dále jen „ZCHÚ“), resp. dokud není vyhlášeno v některé z kategorií ZCHÚ. Pro zajištění příznivého stavu všech předmětů ochrany obou EVL je třeba zajistit aktivní péči; vzhledem k dopadům klimatické změny a dalším změnám v území musí jít o adaptivní management vyžadující průběžné vyhodnocování a plánování. Základní ochrana však nemá nástroje pro realizaci aktivních zásahů.

Ministerstvo upozorňuje na skutečnost, že z analýzy stavu ekosystémů, která je uvedena v Záměru na vyhlášení CHKO Soutok, vyplývá, že od doby vyhlášení EVL Niva Dyje a EVL Soutok – Podluží došlo ke zhoršení stavu některých přírodních biotopů, a to u lesního stanoviště smíšených lužních lesů s dubem letním, jilmem vazem a jilmem habrolistým, jasanem ztepilým nebo jasanem úzkolistým podél velkých řek (*Ulmenion minoris*) na 51 % rozlohy, u stanoviště smíšených jasanovo-olšových lužních lesů temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) na 56 % rozlohy a u stanoviště panonských dubohabřin na 81 % rozlohy tohoto stanoviště v rámci EVL Soutok – Podluží, i ke zhoršení stavu biotopů druhů, např. roháče obecného, páchníka hnědého a dalších druhů saproxylického hmyzu (v souvislosti s úbytkem starých porostů), pro které byly EVL vyhlášeny. Dosavadní tzv. základní ochrana tedy není dostatečně účinná. Ochrana ostatních předmětů ochrany navržené CHKO mimo předmětů ochrany EVL je dnes v území zajišťována pouze nástroji obecné ochrany přírody a krajiny, např. prostřednictvím ochrany významných krajinných prvků, která nemůže dlouhodobě zajistit zdejší výjimečné fenomény, k jejichž ochraně se ČR zavázala.

Ad námitka č. 2:

Správní orgán upozorňuje na skutečnost, že orná půda má nezastupitelnou roli v utváření charakteristického krajinného rázu zemědělské krajiny jižní Moravy, jenž je také předmětem ochrany navrhované CHKO, což je obsaženo i v Záměru na vyhlášení CHKO, v části „Předměty ochrany CHKO a jejich popis“ např. pod písm. a): „harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem...“. Orná půda je i výslovně uvedena v samotném detailnějším popisu jednotlivých předmětů ochrany na str. 23-24 Záměru na vyhlášení CHKO Soutok. Jedním z poslání CHKO je právě ochrana typického krajinného rázu území lužní krajiny, s navrhovanou

CHKO Soutok jsou srovnatelné např. CHKO Litovelské Pomoraví nebo CHKO Poodří. V tomto případě, kdy jsou pozemky součástí aluvia řeky Dyje nebo Moravy, je jejich zařazení do CHKO o to významnější, neboť se zásadním způsobem podílejí mimo jiné i na hydrogeologických procesech, na které jsou vázány biologické jevy, které je nutné chránit. Význam ochrany orné půdy je tak věcně obsažen v předmětech ochrany pod písm. b): „přírodní funkce krajiny, zejména její ekologická rezistence a rezilience, migrační prostupnost, přirozený vodní režim s rozlivy, retence vody v krajině, dynamika říčních procesů vodních koryt a údolních niv“. Spolu s ostatními druhy pozemků může orná půda významně přispívat k udržování přirozeného vodního režimu s rozlivy celé oblasti (předmět ochrany CHKO), k odolnosti celé oblasti vůči abiotickým i biotickým činitelům, a také k rezilienci celého území, tedy schopnosti navrátit se v případě narušení ekologických vazeb zpátky do původního stavu se zvýšenou rezistencí. Ochrana orné půdy je v některých případech nutná také z hlediska udržení biodiverzity v celé oblasti, zejména tam, kde se vyskytují periodické rozlivy, nebo u lokalit v jarním období podmačených. Na tyto biotopy jsou vázány mnohé ochrannýsky významné (zvláště chráněné nebo v červených seznamech zařazené) druhy živočichů, jako jsou lupenonoží korýši (listonozi, škeblivky a žábřonky), obojživelníci nebo řada druhů ptáků (např. vodouš rudonohý, bekasina otavní a další bahňáci, konipas luční aj.).

Z pohledu ochrany přírody spadají výše uvedené pozemky do přírodně hodnotného území, a ačkoliv se jedná o ornou půdu, je nutné jejich přírodní hodnotu vnímat v kontextu celé oblasti navržené do CHKO tak, aby byl zachován předpoklad celistvosti území, který je nezbytný pro efektivní ochranu stanovišť a druhů, které jsou předmětem ochrany EVL i navrhované CHKO. Orná půda může zvyšovat pestrost krajiny a být např. biotopem živočišných druhů, které se vyskytují na rozhraní lesa a nelesních pozemků, celoročně být pro různé druhy územím, kde získávají potravu či v některých částech roku sloužit jako shromaždiště ptáků. Struktura ekologických vazeb v tomto území se totiž odvíjí od pestré mozaiky biotopů, které jsou vzájemně provázány, a na jejichž rozhraní se vytvářejí cenné ekologické niky.

Z dlouhodobého hlediska ze strany ochrany přírody je u pozemků na území CHKO nezanedbatelná rovněž možnost pozitivně motivovat vlastníky či uživatele zemědělské půdy k využití šetrnějších způsobů hospodaření prostřednictvím vhodně zvolených finančních nástrojů. Kromě šetrnějších způsobů hospodaření (pokud o ně vlastník/uživatel půdy projeví zájem) lze v případě, kdy jsou pozemky součástí CHKO, efektivně využívat finančních nástrojů podporujících mimo jiné výsadby nelesní zeleně (např. aleje), které zvyšují konektivitu zemědělské krajiny pro řadu druhů, pro které je v současnosti tato krajina prakticky neprostupná. Podobně je tomu i v případě podpory vytváření remízů, mezí a dalších opatření, která snižují erozi, napomáhají zadržování vody v krajině a zároveň fungují jako opatření pro podporu biodiverzity a konektivity zemědělské krajiny.

Lesní pozemky a na nich se vyskytující lesy jsou nedílnou součástí bohatě strukturované krajiny CHKO Soutok, a to buď jako součást komplexů lužních lesů, nebo jako menší lesy vytvářející v zemědělsky obhospodařovaných částech krajiny podmínky pro přežívání či migraci druhů na les vázaných, byť mohou být v některých případech na základě předchozího hospodaření různým způsobem, někdy i významně pozměněny ve své skladbě či struktuře. Pokud už v současnosti nemají charakteristické znaky odpovídající smíšeným lužním lesům s dubem letním, jilmem vazem, jilmem habrolistým, jasanem ztepilým nebo jasanem úzkolistým

podél velkých řek (*Ulmenion minoris*), nebo smíšeným jasanovo-olšovým lužním lesům temperátní a boreální Evropy (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), případně panonským dubohabřinám, lze jich dosáhnout postupnou přeměnou za podpory a ve spolupráci s vlastníkem těchto pozemků. U mladých porostů je možné cílenými zásahy pozitivně ovlivnit druhovou i prostorovou strukturu s cílem zlepšit biodiverzitu lesního prostředí. U porostů dospělých, kterých se už týká obnova, lze aplikovat takové její způsoby, které zajistí kontinuitu habitatů, které jsou nezbytné pro přežití a prosperitu populací zvláště chráněných a vzácných druhů, nebo vytvoří podmínky pro obnovu přírodního biotopu odpovídajícího konkrétnímu stanovišti, tedy zejména smíšeným lužním lesům.

Vodní plochy představují pro fungování harmonicky utvářené krajiny s typickým krajinným rázem říční nivy řeky Dyje a jejích přítoků s rozsáhlým komplexem lužních lesů nížinného typu a s mozaikou lučních, mokřadních a vodních ekosystémů naprostý základ. Přirozený vodní režim s rozlivy, retence vody v krajině i dynamika říčních procesů vodních koryt a údolních niv, stejně jako přirozené a přírodě blízké vodní toky, periodicky průtočná či odstavená říční ramena a tůň a jiné mokřady a na ně vázaná vodní a mokřadní společenstva patří mezi předměty ochrany CHKO Soutok, podobně jako je tomu i u dalších srovnatelných CHKO např. Litovelského Pomoraví nebo Poodří. I vodní plochy velmi pozměněné, činností člověka jakkoli negativně ovlivněné, popřípadě i zazemněné nebo z jiného důvodu v současné době bez vody, skýtají – za předpokladu spolupráce s vlastníky a uživateli pozemků – velký potenciál obnovy. Pro obnovu přirozeného vodního režimu a podporu na něj vázaných složek biodiverzity je možné efektivně využívat vhodně zvolené finanční nástroje ochrany přírody. Takovými cílenými zásahy lze v určitých případech vodní plochy dovést až do podoby odpovídající definici jednotlivých konkrétních přírodních stanovišť (např. přirozených eutrofních vodních nádrží s vegetací typu *Magnopotamion* nebo *Hydrocharition*) nebo stanovišť druhů, které jsou předmětem ochrany evropsky významné lokality Soutok – Podluží.

Pro efektivní zajištění ochrany přírody a zachování, popř. zlepšení stavu biodiverzity v území je vhodné snížit administrativní zátěž pro občany snížením stávajícího počtu kompetentních orgánů ochrany přírody v tomto území a sjednocením výkonu státní správy na jeden orgán ochrany přírody, kterým bude AOPK ČR.

Co se týče popisu charakteristiky jednotlivých zón ochrany přírody CHKO Soutok ve vztahu k bližším ochranným podmínkám, který je uveden v Záměru na vyhlášení CHKO Soutok, je pro II. zónu uveden slovy: „Do II. zóny se zařazují zejména území...“, což nevylučuje do území zařadit i jiné plochy (např. ornou půdu) než zde uvedené, a to např. z důvodu zachování celistvosti vymezeného segmentu dané zóny. Pozemky namítající jsou navrženy AOPK ČR k zařazení do III. zóny CHKO Soutok. Vymezení jednotlivých zón ochrany přírody bude stanoveno procesem v souladu s § 27 odst. 2 zákona.

Ad námitka č. 3:

██████████ dále v námitce č. 3 uvádí, že popisované zdůvodnění nemožnosti smluvní ochrany je v rozporu se zákonem, protože na území ČR bylo k 30. 9. 2017 chráněno celkem 36 území EVL, a to i rozlehlá území Hradiště, Libavá a Boletice.

Ministerstvo upozorňuje na skutečnost, že test proporcionality v odkazovaném bodě b) na str. 17 Záměru na vyhlášení CHKO Soutok uvádí, že smluvní ochrana není uskutečnitelná. Lze ji vnímat jako teoreticky možnou alternativu k ostatním způsobům ochrany, avšak vzhledem k majetkovým poměrům v navrhovaném území (roztříštěnost vlastnických vztahů) a přírodním specifikům území Soutoku, které mají vliv na způsoby hospodaření, ji nelze uskutečnit. V testu proporcionality tak není konstatováno, že smluvní ochrana není možná, ale je neuskutečnitelná. Území většího rozsahu, která jsou uváděna jako příklad realizovatelnosti smluvní ochrany, se od území Soutoku odlišují zejména vlastnickými vztahy. Smlouvy jsou ve všech případech uzavřeny pouze se dvěma subjekty (Ministerstvem obrany a Vojenskými lesy a statky ČR, s. p.), jedná se tedy o pozemky státu. V případě území EVL Niva Dyje a EVL Soutok – Podluží by se jednalo o nepoměrně (řádově) větší množství pozemků různých vlastníků (cca 6870 jedinečných známých vlastníků), jak fyzických tak právnických osob. Dle Metodického pokynu MŽP (*Metodický pokyn odboru mezinárodní ochrany biodiverzity a odboru legislativního MŽP pro uzavírání smluv o chráněném území nebo památném stromu podle § 39 zákona č. 114/1992 Sb., uveřejněný ve Věstníku MŽP č. 4/2008 čl. 1 písm. a*), pokud se smlouva týká EVL, je pro pozemky navržené v příslušné kategorii ZCHÚ nutno uzavírat jednu smlouvu, tedy všichni dotčení vlastníci mají být smluvní stranou smlouvy dle § 39 zákona; nedojde-li k dohodě o uzavření smlouvy s některým z vlastníků, nelze smlouvu uzavřít. Tento požadavek plyne z potřeby zajistit ochranu území jednotně a současně vždy pro všechny pozemky, které mají tvořit chráněné území, aby se předešlo situaci, kdy bude zajištěna ochrana pouze části území. Dané pravidlo je nezbytné dodržet obdobně i v případě vyhlášení CHKO Soutok. Již dnes je mimo jiné část území obou EVL chráněna v podobě vyhlášených maloplošných zvláště chráněných území – národní přírodní rezervace (dále jen „NPR“), národní přírodní památka (dále jen „NPP“), přírodní rezervace (dále jen „PR“), přírodní památka (dále jen „PP“); smluvní ochrana těchto území dle § 39 odst. 1 zákona již není právně možná. S ohledem na výše uvedené je zcela nežádoucí, aby území navrhované CHKO bylo rozdrobeno do několika režimů ochrany (maloplošná ZCHÚ, smluvní ochrana a CHKO), s ohledem na problematické zajištění systematické a komplexní péče o území jako celek. Případnou smluvní ochranu by uzavíral krajský úřad, a mimo jiné by znamenala pokračování v současném územním roztříštění státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny a pokračování ve stávající nízké efektivitě zajišťování péče o toto území ze strany různých orgánů ochrany přírody.

Ve smlouvě dle § 39 zákona je možné podrobně upravit ochranný režim území, avšak pouze ve vztahu k vlastníkovému pozemku jakožto smluvní straně; tento ochranný režim se však neuplatní ve vztahu ke třetím osobám (např. v souvislosti s výkonem mysliveckého či rybářského práva). Vůči třetím osobám platí pouze jediná ochranná podmínka ze zákona: označené smluvně chráněné území je zakázáno poškozovat (§ 39 odst. 2 zákona). Tato ochranná podmínka je na jednu stranu málo adresná a nezajistí efektivní ochranu tohoto cenného území, na druhou stranu je nadbytečně přísná, jelikož zákaz dle § 39 odst. 2 zákona je absolutní a nejde z něj povolit výjimku. Naproti tomu při vyhlášení CHKO platí pro všechny základní ochranné podmínky ze zákona a ve vyhlášovacím předpisu lze podrobně nastavit bližší ochranné podmínky. Zákazy a omezení z nich plynoucí nejsou absolutní, lze z nich povolit výjimku podle § 43 zákona či udělit souhlas orgánu ochrany přírody.

Ministerstvo dále uvádí, že smlouva o chráněném území uzavřená podle § 39 zákona je veřejnoprávní smlouvou, která má svá specifika (§ 159 an. zákona č. 500/2004 Sb., správní

řád). Pro všechny typy veřejnoprávních smluv platí, že nesmějí být v rozporu s právními předpisy, nesmějí je obcházet a musejí být v souladu s veřejným zájmem, v tomto případě ochrana přírody a krajiny. Při jejich uzavírání musí mít správní orgán na mysli cíl plnění úkolů veřejné správy ve vztahu k veřejnému zájmu, který ze zákona chrání. Pokud bylo dosaženo společenského konsensu, že území EVL Niva Dyje a EVL Soutok – Podluží je natolik významné, že má být jako celek chráněno zvláštní územní ochranou v kategorii CHKO, nelze připustit, aby smlouva o chráněném území obsahovala méně přísné podmínky, než jaké stanoví zákon pro danou kategorii ZCHÚ (zejm. § 26 a § 44 odst. 4 zákona). Nadto veřejnoprávní smlouvu lze uzavřít jen tehdy, je-li to účelné (§ 159 odst. 3 správního řádu). Účelnost je v tomto kontextu vnímána jako schopnost dosáhnout cíle (ochrany navrhovaného území) s co nejvyšší efektivností. Při rozhodování o způsobu ochrany tohoto území by tak bylo za účelné považováno, pokud by smluvní ochrana, resp. smlouva o chráněném území, mohla plnohodnotně nahradit zákonný ochranný režim CHKO. Díky složitosti vlastnických vztahů v navrhovaném území a dalším shora uvedeným důvodům však smluvní ochrana pozbývá účelnosti, a proto bylo vyhodnoceno, že není vhodným nástrojem pro zajištění ochrany tohoto území.

S ohledem na mimořádné druhové bohatství území CHKO Soutok a nároky jednotlivých předmětů ochrany, je pro jejich účelnou ochranu nutné management v rámci celého území jemně rozlišovat. Nezbytná je rovněž možnost v relativně krátké době reagovat na změny ve společenstvech, vyvolané přírodními podmínkami nebo i realizovanými managementovými opatřeními. Všechny tyto aspekty lze podchytit např. v plánu péče o CHKO, který se zpracovává na časově omezené období, což umožňuje pružně reagovat na změněné podmínky. Oproti tomu smluvní ochrana se uzavírá na dobu neurčitou a z ochranného režimu nelze udělit výjimku; jakákoliv případná změna, akcentující změny v prostředí nebo v míře poznání nároků jednotlivých druhů či individuální potřeba změny podmínek na straně vlastníka, je možná jen změnou smlouvy, která je opět vázána na souhlas všech smluvních stran, (v tomto případě tedy min. stovky vlastníků pozemků, fyzických či právnických osob). Na druhé straně z ochranného režimu CHKO (základní a bližší ochranné podmínky) lze povolit výjimku podle § 43 zákona či udělit souhlas.

Správní orgán také zvážil možnost vyjmutí pozemků [redacted] z navrhované CHKO. Předmětné pozemky byly zahrnuty do CHKO také z důvodu zajištění celistvosti území a arondace jednotlivých typů krajinných celků v nivě řeky Dyje. Jejich vyjmutím by došlo nejen ke ztížení zajištění ochrany předmětů ochrany CHKO, PO a EVL, ale také k negativnímu vlivu na možnost zajištění zachování přírodních funkcí nivního ekosystému řeky Dyje.

Ad vyjádření [redacted] před vydáním rozhodnutí

Správní orgán konstatuje, že u velkoplošného chráněného území, v kategorii CHKO nebo národní park, v daném případě u CHKO o výměře téměř 13.000 ha, jsou do tohoto území zařazeny i plochy, které mají funkci arondační, popř. i ve vztahu k zajištění ochrany předmětu ochrany EVL a samotné CHKO, a to geomorfologie údolní nivy řeky Dyje samotné. Předmětná lokalita [redacted], jejíž jsou výše uvedené pozemky v k. ú. Poštorná, spoluutváří lužní krajinu v údolní nivě řeky Dyje. Hodnota krajiny zařazené do zvláště chráněného území v kategorii CHKO spočívá v její geologické, geomorfologické, biologické a estetické hodnotě.

Samotná geomorfologie nivy řeky Dyje je unikátní v regionálním i celorepublikovém měřítku, a je předmětem ochrany navrhované CHKO Soutok.

V případě procesu vyhlášení zvláště chráněného území v kategorii ochrany - CHKO postupoval správní orgán v souladu se zněním zákona. Povinnost jmenovitě oslovit každého vlastníka v procesu vyhlášení CHKO nevyplývá ze zákona, avšak správní orgán si je vědom o nutnosti a potřebě informovat občany v regionu o přípravě návrhu záměru na vyhlášení CHKO Soutok. Proto před oficiálním zveřejněním záměru na vyhlášení CHKO Soutok AOPK ČR nad rámec zákona v březnu 2023 realizovala informativní jednání se všemi městy a obcemi v regionu, představitelé měst a obcí byli seznámeni se základem návrhu na vyhlášení CHKO Soutok a byly s nimi dohodnuty další kroky. Obce na žádost AOPK ČR zveřejnily na svých vývěskách, webových stránkách či v místních zpravodajích informaci o předjednávání s výzvou k podávání připomínek ze strany organizací i fyzických osob. AOPK ČR zároveň zřídila webové stránky, kdy byly poskytovány všechny potřebné informace. V dubnu a květnu 2023 probíhala jednání se všemi městy a obcemi, jejichž správní území zasahuje do navrhované CHKO Soutok, někdy včetně veřejného projednání s místními občany. AOPK ČR uskutečnila téměř tři stovky jednání se samosprávami, zástupci některých hospodařících subjektů, se zástupci zájmových organizací, spolků a institucí, s vlastníky nemovitostí a se všemi dalšími partnery v území, kteří o jednání projevíli zájem. Na základě tohoto předjednání AOPK ČR ve spolupráci s MŽP upravila záměr na vyhlášení. Je tedy evidentní, že správní orgán činil řadu kroků (včetně mediálních – tiskové zprávy k vyhlášení CHKO, zřízení webových stránek, jednání v regionu apod.) nad rámec zákona, právě za účelem, aby místní obyvatelé a vlastníci nemovitostí byli dostatečně informováni.

Samotný proces vyhlášení CHKO Soutok pak proběhl standardním zákonným způsobem, a to dle ustanovení § 40 zákona. Ministerstvo životního prostředí, odbor zvláštní územní ochrany přírody a krajiny oznámilo, v souladu se zákonem, veřejnou vyhláškou ze dne 24. srpna 2023, č. j. ENV/2023/506656 - MZP/2023/620/1686, záměr na vyhlášení CHKO dotčeným vlastníkům. Oznámení o záměru na vyhlášení bylo zveřejněno v souladu se zákonem na úředních deskách obcí a Portálu veřejné správy. Písemné námitky k předloženému záměru mohly být, dle § 40 odst. 3 zákona, uplatněny dotčenými obcemi a kraji ve lhůtě 90 dnů od obdržení záměru a vlastníky nemovitých věcí dotčených navrhovanou ochranou také ve lhůtě 90 dnů. Možnost vyjádřit se k řešenému záměru na vyhlášení CHKO Soutok měli v rámci výše uvedené 90denní lhůty také občané či právnické osoby, apod. Tuto zákonnou možnost [redacted] využila.

V případě souhrnů doporučených opatření o evropsky významné lokality správní orgán upozorňuje na skutečnost, že se jedná o odborný dokument ochrany přírody, který ve vztahu k zachování příznivého stavu předmětů ochrany EVL definuje optimální péči o tyto lokality, v tomto případě o EVL Niva Dyje a Soutok-Podluží. Souhrn doporučených opatření však nepředstavuje účinný nástroj pro realizaci aktivních zásahů v dané lokalitě, které by flexibilně reagovali na vývoj biologické rozmanitosti v předmětné lokalitě, např. negativní vývoj v kvalitě společenstev a jednotlivých ekosystémů. Na základě mapování provedeného v roce 2006 a v roce 2019 byla provedena analýza změny kvality biotopů jednotlivých segmentů v EVL Soutok-Podluží, ze které vyplývá zhoršování kvality přírodních stanovišť, a stejný trend byl zjištěn také pro EVL Niva Dyje, jejíž území je ovlivňováno stejnými biotickými a abiotickými faktory. Je zřejmé, že od roku 2006 došlo u lesních stanovišť tvrdých a měkkých luhů této EVL ke zhoršení

kvality na cca 51 %, zejména v oblasti Soutoku. Kvalita zůstala zachována pouze na 36 % ploch, zejména v porostech, které jsou navrhovány do I. zóny ochrany CHKO Soutok. Ke stejnému zhoršení došlo v typických společenstvech lužních lesů nížinného typu. (oznámený Záměr na vyhlášení CHKO, str. 12, viz. https://soutok.nature.cz/u/aopk.qda.cz/1690271467_Zamer_na_vyhlaseni_CHKO_Soutok_20230720-pracovn%C3%AD_n%C3%A1vrh.pdf)

Správní orgán konstatuje, že v současné době probíhá řada aktivit směřujících k obnově přirozeného vodního režimu lužní krajiny v předmětném území (např. výstavba klapkového jezu na řece Dyji). Kategorie CHKO bude moci výrazně přispět k odstranění škod vzniklých vodohospodářskými úpravami před 50 lety v předmětném území.

Správní orgán uvádí, že test proporcionality, uvedený v oznámeném záměru na vyhlášení CHKO Soutok nesplňuje ustanovení § 1 zákona. A ze strany správního orgánu byly v záměru na vyhlášení CHKO Soutok zohledněny nejen cíle zajistit efektivní ochranu předmětů ochrany samotných EVL, ale také hospodářské, sociální a kulturní potřeby obyvatel a regionální a místní poměry, viz vyhodnocení Socioekonomické studie vlivu vyhlášení CHKO Soutok na poměry v regionu.

Zahrnutí hospodářsky využívané zemědělské krajiny do CHKO je zcela běžné, a to z několika důvodů. Zemědělsky využívané plochy v krajině CHKO mohou mít funkci arondační, mohou mít úzkou vazbu na vodní režim v území, jako je tomu i v tomto případě, mohou poskytovat plochu pro rozmnožování, atp. viz výše uvedené odůvodnění ve vazbě na zařazení orné půdy do CHKO Soutok. Obecně myšlenka zařadit do CHKO pouze biologicky cenná území bez komplexní úvahy o krajinném celku a funkčních ekologických vazeb a procesů v ní, popř. na okolní krajinu je velmi zavádějící. Z definice CHKO uvedené v zákoně jasně vyplývá to, že se jedná o rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. Zároveň zde není hospodářská činnost nepřijatelná ba naopak hospodářské využívání území CHKO se provádí tak, aby se udržoval a zlepšoval jeho přírodní stav a byly zde zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce.

Správní orgán upozorňuje na skutečnost, že zřízení EVL je samostatný proces, stejně jako vyhlášení CHKO Soutok. Ustanovení § 39 zákona se týká smluvní ochrany území EVL, která může být použita namísto vyhlášení maloplošného zvláště chráněného území v kategorii ochrany NPR, NPP, PR, PP nebo památného stromu. Použití smluvní ochrany pro území CHKO (EVL Niva Dyje a EVL Soutok-Podluží) bylo vyhodnoceno jako neuskutečnitelné, především vzhledem k množství subjektů, se kterými by bylo nutno smluvní ochranu uzavřít. Pozemky jsou součástí EVL Soutok-Podluží již od roku 2005, kdy byl vládním nařízením č. 132/2005 Sb. vytvořen první tzv. národní seznam EVL. Údajné neprojednání zařazení pozemku do EVL z té doby se současným vyhlášením CHKO přímo nespojuje. Jedná se totiž o dva samostatné procesy dle zákona.

Problematiku smluvní ochrany upravuje ustanovení § 39 zákona, který mimo jiné stanoví, že smluvní ochrana může nahradit ochranu EVL namísto vyhlášení ZCHÚ v příslušných kategoriích, přičemž dané ustanovení mluví o ZCHÚ jako celku a nikoliv jeho části. Zákon tedy

předpokládá, že smluvní ochrana nahradí příslušnou kategorii ZCHÚ a zvláštní územní ochrana již nebude použita.

Náležitosti smlouvy dle § 39 zákona jsou obsaženy v metodickém pokynu, který byl publikován v částce č. 4 Věstníku Ministerstva životního prostředí v roce 2008. V čl. 1 písm. a) metodického pokynu je uvedeno, že týká-li se smlouva EVL a pozemky navržené v národním seznamu v příslušné kategorii ZCHÚ se nacházejí na pozemcích více vlastníků, jsou všichni tito vlastníci jednou smluvní stranou. Nedojde-li k dohodě o uzavření smlouvy mezi orgánem ochrany přírody a některým z vlastníků, nelze smlouvu uzavřít. Tento postup je v souladu s § 44 odst. 3 občanského zákoníku, podle něhož v případě, že je návrh určen dvěma nebo více osobám a z jeho obsahu vyplývá, že úmyslem navrhovatele (v tomto případě orgánu ochrany přírody) je, aby všechny osoby, kterým je návrh určen, se staly stranou smlouvy, je smlouva uzavřena, jestliže všechny tyto osoby návrh přijmou. Podle komentáře k čl. 1 písm. c) poslední věty pokynu může být část pozemků určených k ochraně prostřednictvím ZCHÚ chráněna smluvně, pokud je na zbytku jejího území již vyhlášeno ZCHÚ postupem podle zákona, tedy v případě, kdy k vyhlášení ZCHÚ došlo již v minulosti, anebo kdy dotčené pozemky navržené v příslušné kategorii ZCHÚ tvoří samostatné celky a každá smlouva zahrne všechny pozemky, které by spadaly do ZCHÚ dané kategorie v rámci EVL (případ, kdy je k ochraně EVL navrženo více ZCHÚ). Za této situace je možné např. v rámci jedné EVL řešit určitá typově stejná území tvořící samostatný celek (spadající pod jedno ZCHÚ zamýšlené k vyhlášení) a na ně vázané předměty ochrany smluvně a ostatní pozemky (spadající pod jiné ZCHÚ) nikoliv. V tomto případě je nutné respektovat čl. 1 písm. a) pokynu – tedy souhlas všech vlastníků pozemků, kterých by se ochrana tohoto typově stejného území týkala.

Smluvně lze chránit pouze evropsky významnou lokalitu, která vyžaduje přísnější ochranu, nikoliv (pouze) ochranu základní. Z dikce § 39 odst. 1 zákona zároveň vyplývá, že smluvní ochranu lze pro EVL zřídit pouze namísto vyhlášení NPR, NPP, PR nebo PP včetně jejich ochranných pásem.

Správní orgán upozorňuje na skutečnost, že postupuje v souladu se správním řádem a konstatuje, že jsou prováděny všechny nezbytné úkony v rámci správního řízení, které ze správního řádu vyplývají. Teprve po jejich uskutečnění lze vydat samotné rozhodnutí o námitkách. Avšak s ohledem na tyto probíhající kroky ve správním řízení v souladu se správním řádem a s ohledem na množství řízení vedených ministerstvem a způsob podání námitek (přes 1700 samostatných dopisů podaných namítajícími ve stejném čase), nebyla dodržena lhůta 60ti dnů daná zákonem. Tato skutečnost však nemá žádný vliv na věcné vypořádání námitek a možnost namítajícího využít opravné prostředky. Úkony a s tím spojené lhůty vyplývající ze správního řádu mají v tomto případě přednost před dodržením 60ti denní lhůty, vyplývající z ustanovení § 40 odst. 4 zákona. Celý proces tak nepochybně probíhá v souladu s demokratickými principy.

Správní orgán upozorňuje na skutečnost, že ustanovení zákona, na které ve svém vyjádření namítající poukazuje (§§ 58, 68 a 69 zákona) nejsou skutečně vázána jen na ZCHÚ. Ustanovení § 58 zákona se týká náhrady újmy, která je poskytována vlastníkově či nájemci zemědělské půdy, lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo vodní drůbeže, pokud mu z důvodu ochrany přírody a krajiny (konkrétně podle části třetí až páté zákona) vznikne újma. Z toho vyplývá, že pokud by byl vlastník pozemku v CHKO při svém hospodaření omezen, může

podle § 58 zákona uplatnit žádost o náhradu újmy. Ustanovení §§ 68 a 69 zákona umožňují vlastníkově pozemků na základě písemné dohody (dle § 68 zákona) získat na činnosti zlepšující přírodní prostředí finanční příspěvek (§ 69 zákona). Přednostně se však písemné dohody uzavírají a finanční příspěvky poskytují v ZCHÚ. Mimo ZCHÚ je využití uvedených ustanovení sice možné, avšak zcela marginální. Vyhlášení CHKO skutečně nevylučuje realizaci vlastnických práv, pouze je různým způsobem ve vazbě na zařazení do zóny omezuje.

Přestože namítající uvádí, že test proporcionality není nástrojem zákona, je v současnosti standardní nedílnou součástí odůvodnění rozhodnutí o námitkách vydávaných ministerstvem v rámci vyhlášení zvláště chráněných území, v minulosti byl požadován jak ze strany namítajících, tak ze strany odvolacího orgánu.

III. TEST PROPORCIONALITY

Pro minimalizaci dopadů na práva vlastníka/uživatele pozemku vychází správní orgán z provedení testu proporcionality, který je klíčovým nástrojem pro posuzování, zda zásah do práv a svobod jednotlivců je oprávněný a přiměřený. V tomto případě je za zásah do práv a svobod považován úkon vyhlášení CHKO na území, ve kterém se nachází pozemek namítajícího. Nicméně se při samotném testování nelze oprostit od významu celého území evropsky významné lokality a je nutné test v některých jeho částech provádět na úrovni vyhlášeného území s přihlédnutím ke krajinotvorným, vodohospodářským a ekologickým vazbám území jako celku.

Posouzení legitimacy cíle

To, jestli je vyhlášení velkoplošného ZCHÚ kategorie CHKO konstitučně akceptovatelné, bylo popsáno v Záměru na vyhlášení CHKO Soutok, který byl zveřejněn spolu s vyhláškou o oznámení o předložení záměru na vyhlášení CHKO Soutok k projednání (č.j. ENV/2023/506656, MZP/2023/620/1686). Posláním CHKO Soutok je zachování a zlepšování přírodních, kulturních, historických a památkových hodnot a přírodních funkcí, za současného rozvíjení ekologicky optimálního způsobu využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů. Posláním CHKO Soutok je rovněž zachování rozmanitosti složek a jevů neživé přírody a ekosystémové a druhové pestrosti.

Všechny pozemky namítající se nacházejí v komplexu lužní krajiny, v záplavovém území řeky Dyje. V rámci návrhu území CHKO je z pohledu dosažení cílů ochrany tohoto území logické, že byly tyto pozemky zařazeny do CHKO, neboť se nacházejí v aluviu řeky Dyje, kde probíhaly a nadále mohou probíhat hydrogeologické procesy, na které jsou vázány biologické jevy, které je nutné chránit. V CHKO je také možné tyto procesy podporovat tak, aby zůstaly zachovány chráněné fenomény.

Posouzení kritéria vhodnosti

Posouzení kritéria vhodnosti, ve kterém je posuzováno, zda zvolený způsob dosažení cíle je racionální a adekvátní. I toto kritérium bylo testováno v záměru na vyhlášení CHKO, a to jak co do rozsahu, tak co do kategorie ZCHÚ včetně diferenciací míry ochrany v CHKO prostřednictvím zón ochrany. Předpokladem efektivní ochrany takto rozsáhlého území je jeho celistvost a odstupňování ochrany s ohledem na současné i potenciální přírodní jevy. Ačkoliv se může v současnosti jevit zbytnost tohoto pozemku v navrhovaném území, lze jej cílenými zásahy směřovat do charakteru, který zvýší biodiverzitu celého území, nebo jej alespoň při současných hospodářských postupech udržovat ve stavu, který nebude mít na biodiverzitu celého území negativní dopad. Z toho důvodu byl pozemek zařazen do CHKO. Většina společenstev, která se v území vyskytují, je nějakým způsobem vázána na vodu. Vodní režim celé oblasti však lze účinně strategicky ovlivňovat pouze na území o větších rozlohách, která jsou ucelená. I z tohoto důvodu je tedy opodstatněné chránit území velkoplošně v rámci CHKO, do které jsou začleněny všechny pozemky uvnitř vymezeného území, ačkoliv jsou obhospodařovány konvenčními způsoby (např. orba). Mimo jiné dojde ke scelení výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a dojde tak k zefektivnění strategického plánování i ke zvýšení efektivity rozhodovacích procesů operativní naléhavosti.

S ohledem na výše uvedené bylo při posuzování kritéria vhodnosti (rozsahu a způsobu ochrany) vyhodnoceno, že je optimální ponechat pozemky namítající v rámci chráněného komplexu.

Posouzení potřeby

Posouzení potřeby, ve kterém je posuzováno, zda je zásah do práv a svobod jednotlivců nezbytný, a zdali by stanoveného cíle nemohlo být dosaženo jiným režimem právní regulace. Test proporcionality se obecně zabývá podmínkou, podle které by zásah do práv neměl být proveden, pokud by bylo možné dosáhnout toho samého cíle pro celou zájmovou oblast méně invazivním způsobem, zároveň bylo posuzováno, který z možných nástrojů ochrany přírody je vhodné použít pro zajištění ochrany. K ochraně území lze využít nástroje ochrany EVL či nástroje zvláštní územní ochrany: území v základní ochraně (§ 45c odst. 2 zákona), smluvně chráněné území (§ 39 zákona), CHKO (§ 25 zákona), maloplošná chráněná území – PR (§ 33 zákona), PP (§ 36 zákona), NPR (§ 28 zákona), NPP (§ 35 zákona) nebo národní park (§ 15 zákona).

V tomto testu bylo zjištěno, že CHKO je optimálním způsobem ochrany díky legislativním nástrojům ochrany a jasně definované koncepci a funkčně nastaveným adaptivním managementovým nástrojům pro možnost ochrany území v celé jeho komplexitě, včetně ochrany předmětů ochrany EVL a ptačí oblasti.

Nakládání s pozemky je v CHKO odstupňovaně omezeno zonací, kdy lesní porosty jsou převážně řazené do I. a II. zóny, luční porosty převážně do II. zóny, intenzivně obhospodařované plochy (včetně orné půdy) a zastavěné plochy převážně do III. a IV. zóny. Výjimku tvoří u orné půdy pozemky, na kterých nepravidelně dochází k časově omezeným rozlivům. Takové pozemky byly zařazené do II. zóny CHKO, nicméně i orná půda zařazená do III. zóny je z pohledu ochrany

přírody cenná, jelikož také plní přírodní funkce (viz výše v posouzení námítky č. 2), které jsou předmětem ochrany navrhované CHKO.

Již v současnosti při existenci EVL Soutok – Podluží musí vlastníci pozemků nebo třetí osoby, které na pozemcích hospodaří, pozemky spravovat tak, aby bylo vyloučeno poškozování evropsky významné lokality zařazené do národního seznamu (§ 45 b zákona). V CHKO je cílem hospodařit tak, aby se udržoval a zlepšoval přírodní stav těchto oblastí a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území (viz ustanovení § 25 odst. 2 zákona) a v rozsahu omezení základními a bližšími ochrannými podmínkami CHKO. Jak bylo uvedeno výše, jsou některé hospodářské činnosti limitovány již v současnosti s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů a s ohledem na existenci evropsky významné lokality a ptačí oblasti. U vyhlášené CHKO platí zákazy a omezení stanovené zákonem (§ 26) a vyhlášovacím předpisem (§ 44 odst. 4 zákona) – z nich je však možné povolení výjimky podle § 43 zákona či udělení souhlasu.

V případě omezení a vzniku újmy na zemědělském či lesnickém hospodaření má vlastník, resp. pachtýř nárok na finanční kompenzaci (§ 58 zákona).

Vlastnické právo lze omezit zákonem, vyžaduje-li to veřejný zájem. Vyhlášení CHKO na předmětných pozemcích realizaci vlastnických práv nevylučuje, pouze mírně omezuje. Ve značném rozsahu navíc nedojde k žádné faktické změně omezení oproti stávajícímu stavu, kdy jsou tato práva omezena již v rámci druhové ochrany a existujících maloplošných ZCHÚ. K naplnění zájmů na ochraně přírody a krajiny je tak míra omezení vlastnického práva omezená. To se týká i hospodaření na pozemcích namítajících, jejich pozemky jsou v současnosti pravděpodobně (s ohledem na věcný obsah podané námítky) obhospodařovány a je předpoklad, že budou obhospodařovány i po vyhlášení CHKO stejným způsobem, neboť tato činnost nezapříčinila porušení ustanovení § 45c, a tedy by neměla vést ani k porušení ustanovení § 25 odst. 2 zákona. Nicméně je nutné zmínit, že v tomto inundačním území může nepravidelně docházet k hydrologickým jevům, v jejichž důsledku může být i na dotčených pozemcích výskyt přírodního fenoménu, při kterém se hospodařící subjekt musí zdržet výše zmíněných škodlivých činností. Tato podmínka platí i v současnosti, a je možné v případě vzniklé újmy požadovat náhradu postupem dle § 58 zákona, jak bylo uvedeno výše. Proces kompenzace tak mitiguje omezení vlastnických práv. Kromě shora uvedeného je s vlastníkem či uživatelem pozemku možné uzavřít dohodu k provádění péče o pozemky z důvodu ochrany přírody dle § 68 zákona, za níž lze poskytnout finanční příspěvek.

Při porovnání návrhů základních (zákonných) a bližších ochranných podmínek CHKO Soutok je zřejmé, že namítající by v případě vyhlášení CHKO nebyla při obhospodařování pozemku zásadně omezena. Nicméně za jakékoli omezení zemědělského či lesnického hospodaření, vyplývající z části třetí až páté zákona, náleží subjektu náhrada újmy dle § 58 zákona.

Záměr na vyhlášení CHKO tedy omezuje v kolizi stojící základní práva a oprávněné zájmy jen mírným způsobem a s ohledem na převažující zájem na ochraně přírodních a krajinných hodnot a přírodních funkcí na území navrhované CHKO je míra jejich omezení přiměřená. Záměr na vyhlášení CHKO tak lze označit za proporcionální z hlediska kolize s jinými zájmy a právy stojícími mimo ochranu přírody.

Ministerstvo posoudilo podklady, které mělo k dispozici, a s přihlédnutím ke stanovisku AOPK ČR zvážilo možnost vyjmutí předmětných pozemků z navrhovaného území CHKO, zároveň vyhodnotilo možný dopad tohoto rozhodnutí na předměty ochrany CHKO a Evropsky významné lokality Soutok – Podluží a s ohledem na skutečnost, že předmětné pozemky nelze vyjmout z návrhu bez narušení celistvosti území a efektivního zajištění ochrany předmětů ochrany CHKO a EVL, rozhodlo tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í o r o z k l a d u

Proti tomuto rozhodnutí lze podat podle ustanovení § 152 správního řádu rozklad ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho oznámení, a to podáním učiněným u Ministerstva životního prostředí, Vršovická 1442/65, 100 10 Praha 10.

Podle ustanovení § 152 a § 82 odst. 2 správního řádu musí mít rozklad náležitosti uvedené v § 37 odst. 2 správního řádu a musí obsahovat údaje o tom, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu ho napadá a v čem je spatřován rozpor s právními předpisy nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo. Rozklad jen proti odůvodnění rozhodnutí je podle ustanovení § 82 odst. 1 správního řádu nepřipustný. Včas podaný a přípustný rozklad má podle § 85 odst. 1 správního řádu odkladný účinek.

Ing. Petr Stloukal
ředitel odboru zvláštní územní
ochrany přírody a krajiny
podepsáno elektronicky

Rozdělovník:

1. [REDACTED]
2. Město Břeclav, náměstí T. G. Masaryka 42/3, 690 02 Břeclav, DS fesbhyp

Na vědomí:

1. AOPK ČR, Sekce ochrany přírody a krajiny, Praha
2. AOPK ČR, Regionální pracoviště Jižní Morava, Brno